

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Т.в.о. декана юридичного
факультету

Валентина СЛОМА

«29» 08 2025 р.

Затверджую

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«29» 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

«29» 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Етичні стандарти правничої професії»

ступінь вищої освіти – магістр

галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

спеціальність D 8 «Право»

освітньо-професійна програма «Право»

кафедра теорії права та конституціоналізму

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	1	2	32	14	5	6	63	120	2 сем.
Заочна	1	2	8	4	-	-	108	120	2 сем.

Тернопіль – ЗУНУ

2025

29.08.2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю D 8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол № 8 від 26.06.2025 р.

Робочу програму склав доктор історичних наук, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Андрій ГРУБІНКО

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри теорії права та конституціоналізму, протокол № 1 від 26.08.2025 р.

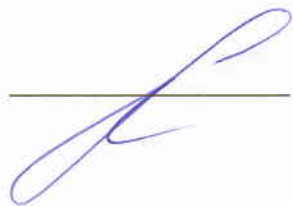
В.о. завідувача кафедри

теорії права та конституціоналізму

Наталія ЧУДИК

Гарант ОП

Валентина СЛОМА

“Етичні стандарти правничої професії”

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна “Етичні стандарти правничої професії”	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Статус дисципліни (обов’язкова). Мова навчання українська.
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність D 8 Право	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – магістр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120		Самостійна робота: <i>Денна – 63 год.</i> <i>Заочна - 108 год.</i> Тренінги: <i>Денна – 6 год.</i>
Тижневих годин – 7 годин, з них аудиторних – 4 годин.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання вивчення дисципліни

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни - формування у здобувачів вищої освіти здатності ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування, здатності розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника та доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

2.2. Завдання вчення дисципліни:

- удосконалити здатність застосовувати отримані теоретичні знання та практичні навички щодо розуміння сутності фундаментальних європейських, і як їх складової – національних правових цінностей у професійній діяльності юриста, здатності використовувати, утверджувати і розвивати в професійній діяльності такі правові цінності як свободу, справедливість, рівність, демократію, правопорядок, законність, верховенство права тощо, вирішувати питання про їх застосування у правозастосовчій діяльності;
- розвинути здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного і функціонального з'ясування змісту норм права, спираючись на правові цінності та керуючись етико-професійними стандартами діяльності юриста;
- виробити вміння утвердження та дотримання етичних стандартів юридичної діяльності, стандартів професійної незалежності як із правової, так і з морально-етичної позиції, вміння використання морально-етичних норм та правил поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях;
- оволодіти навиками оцінки своїх вчинків та вчинків оточуючих з позицій норм професійної етики та моралі; здатністю до поведінки у колективі та з громадянами відповідно до норм професійного етикету;
- досягнути високого рівня морального виховання і самовиховання, ділового спілкування керівників і підлеглих, міжособистісних відносин між колегами;
- здобути можливість аналізувати соціально значимі проблеми і процеси з позиції морально-етичних цінностей та норм, здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
- сформувані здатність виявляти складні правові проблеми, виражено і аргументовано дискутувати (як з фахівцями, так і нефахівцями) щодо різних шляхів їхнього вирішення та пропонувати власні обґрунтовані варіанти для їх розв'язання, визначати законні способи та форми прийняття рішень щодо морально-етичних проблем у професійній діяльності;
- набуті здатності доносити ідеї, зміст проблем, аргументувати варіанти їх вирішення, давати юридичну та морально-етичну оцінку фактам порушень норм професійної етики.

2.3 Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному контексті;
- СК 12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисциплін ступеня вищої освіти бакалавр.

2.5 Результати навчання.

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Етичні стандарти правничої процесії», дозволяють студентам в процесі професійної реалізації:

- РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання;
- РН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами;
- РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;
- РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;
- РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності;
- РН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародноправових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права;
- РН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції;
- РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу;
- РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів;
- РН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування;
- РН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативноправових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Етика як наука про мораль. Право і мораль

Етика як філософська наука, яка вивчає і досліджує природу, сутність, виникнення, розвиток, структуру, функції моралі та її прояви в різноманітних сферах діяльності. Завдання етики. Специфіка етики як науки про мораль. Трактуювання моралі, виокремлення її своєрідності та призначення як зміст етики.

Мораль як специфічний спосіб регулювання поведінки людини. Ознаки моралі. Міра проявлення моральних сил особистості. Структура морального фактора. Моральне регулювання відносин між людьми. Орієнтуюча, світоглядна, виховна та інші функції моралі.

Єдність та відмінність моралі і права у життєдіяльності суспільства, соціальних спільнот та особистості. Специфіка морального фактора для окремих юридичних спеціальностей.

Тема 2. Основні етичні категорії і цінності етики

Категорії етики як загальні поняття, що відображають суттєві сторони і моменти моралі.

Становлення юридичної етики як науки в Україні. Юридична етика козацької держави. Юридична етика на українських землях, що перебували в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Юридична етика України радянського періоду та незалежної України.

Юридична етика на міжнародно-правовому рівні. Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста. Загальна декларація прав людини ООН та інші міжнародні акти.

Добро і зло як основні категорії науки етики. Особливості етичних категорій. Категорії етики як найзагальніші поняття про мораль: добро і зло, справедливість, совість, моральний ідеал, моральна оцінка, моральні почуття, моральні погляди, моральні якості, моральна

діяльність, моральні відносини, сфера дії моралі, моральні цінності, моральний конфлікт, моральний вибір, моральна культура, моральний обов'язок, моральні вимоги, моральне переконання, моральна свобода, моральна відповідальність, етичне мислення, моральні потреби, моральний вчинок, моральна свідомість та ін. Моральні категорії ніколи не мають логічно закінченого змісту. Їх місце в праві. Реалізація моральних явищ на рівні свідомості у вигляді конкретних почуттів.

Міра проявлення моральних сил особистості. Структура морального фактору. Специфіка морального фактору для окремих юридичних спеціальностей.

Тема 3. Сутність і завдання професійної етики юриста

Професійна етика як один з підрозділів науки про мораль. Предмет професійної етики. Визначення змісту і завдань професійної етики юриста. Соціальне призначення і моральний сенс юридичної професії. Історія становлення професійної етики як науки.

Об'єкт та особливості діяльності професії правника. Моральні засади діяльності представників юридичної професії. Поняття і роль принципів моралі. Принцип колективізму та індивідуалізму, їх розумне поєднання. Гуманізм і справедливість - як моральні принципи професійної діяльності юриста

Національне законодавство, що регулює морально-етичні засади поведінки юриста. Регулювання етики юриста нормативними актами професійних організацій та об'єднань. «Основні засади професійної етики юристів України».

Міжнародно-правові документи, що регламентують моральні принципи юридичної діяльності. Стандарти незалежності юридичної професії. Деонтологічний кодекс.

Законодавство окремих країн щодо етичних норм юридичної професії. Морально-етичний кодекс поліції США. Положення про етичні принципи поліцейської служби Великобританії.

Тема 4. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста

Моральна культура особистості: ціннісний та регулятивний аспекти. Моральна культура особистості як міра її моральної соціалізації. Рівні моральної культури особистості. Діяльнісно-психологічні елементи культури особистості: потреби людини, рівень знань, переконання, світогляд, вміння і навички, саморозвиток,

Структура та особливості моральної культури юриста. Моральна культура особистості як міра її моральної соціалізації. Структура моральної культури особистості. Культура почуттів. Культура поведінки. Моральні вимоги до професійної діяльності юриста. Основані правила етичної поведінки юриста.

Морально-професійні деформації, суб'єктивні та об'єктивні, зовнішні і внутрішні фактори їх виникнення. Загально-професійні та спеціально-професійні деформації. Прояви професійної деформації в юридичній професії. Правовий нігілізм, емоційна холодність та цинізм, зниження культури спілкування, установка на «обвинувальний ухил», правовий ригоризм, закритість та прагнення до зайвої секретності, засвоєння кримінальної субкультури, спрощення ділового спілкування, застосування владних методів впливу. Професійні деформації працівників органів правопорядку.

Засоби корекції професійної деформації. Діагностика професійної деформації. Проблеми і напрями профілактики морально-професійних деформацій юристів.

Тема 5. Етичні стандарти у здійсненні правосуддя

Поняття та значення судової етики. Суспільне призначення суду. Етична культура судового процесу. Моральна культура, її сутність і форми. Етичні принципи на стадії судового спору у кримінальному і цивільному процесі (спільні та особливі риси).

Етика судового процесу. Етична культура судового процесу як засіб, що сприяє здійсненню правосуддя та виконанню виховних задач. Моральні вимоги до судді. Моральні аспекти відношення судді до підсудного, потерпілого та інших учасників процесу.

Моральний зміст вироку. Право на судову помилку.

Судовий етикет. Судова риторика. Дотримання правил етикету в судовому процесі.

Тема 6. Етика діяльності слідчого

Загальна характеристика моральних вимог до слідчих. Діяльність слідчого як невід'ємна частина кримінального судочинства. Необхідність поєднання інтересів слідства і морально-етичних правил, що обумовлюється наявністю владних повноважень при провадженні слідства. Моральні якості слідчого.

Специфіка реалізації моральних норм у діяльності слідчого. Етика слідчих дій. Моральна культура слідчого під час проведення слідчих дій та контактування з учасниками процесу. Дії слідчого у рамках досудового розслідування. Спілкування слідчого з потерпілими.

Тема 7. Етика діяльності прокурора

Завдання і напрямки прокурорської діяльності. Соціальні функції прокуратури. Проблема моральної оцінки діяльності прокурора в зв'язку з виконанням процесуальної функції обвинувачення. Моральні вимоги до прокурорів. Моральний аспект правових обов'язків прокурора.

Спеціальні професійні властивості мислення прокурора.

Відмежування від обвинувального ухилу та зміни правової позиції як деформаційне явище. Питання виявлення і усунення слідчих помилок при попередньому розгляді кримінальної справи.

Основні вимоги до професійної поведінки прокурора. Етика взаємовідносин прокурора зі слідчим, судом, захистом та іншими учасниками процесу для успішного здійснення кримінального судочинства. Прокурор як учасник судового процесу.

Тема 8. Проблеми адвокатської етики

Етичні засади адвокатської діяльності як результат вияву її специфіки. Етичні вимоги до адвокатів. Культура поведінки адвоката у відносинах з іншими учасниками судового процесу. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.

Етика захисту. Моральні вимоги і принципи захисту. Принцип презумпції невинуватості як моральна підстава права на захист. Поняття «етики адвоката». Моральні проблеми відмови адвоката від прийняття справи до захисту. Принцип презумпції невинуватості,

Етичні аспекти надання консультацій адвокатом. Принципи професійної етики адвоката. Моральні аспекти адвокатської таємниці. Адвокат і клієнт – етика довіри. Правові відносини між адвокатом і судом у цивільному судочинстві.

Коректність по відношенню до суду, обвинувачення, свідків. Заборона на провокаційні запитання.

Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.

Тема 9. Проблеми етики в нотаріаті

Етичні принципи професійної поведінки сучасного нотаріуса. Стандарти професійної етики нотаріуса. Морально-етичні зобов'язання нотаріуса. Принципи професійної діяльності нотаріуса в Україні: незалежність, законність, об'єктивність та неупередженість, перевага інтересів фізичних та юридичних осіб, конфіденційність, добросовісність, чесність, повага до професії, культура поведінки.

Правила професійної етики нотаріуса. Морально-психологічні аспекти діяльності нотаріуса. Професійно-етичні правила поведінки нотаріуса в умовах розвитку інформаційних технологій.

Етичні засади відносин «адвокат – нотаріус»

Тема 10. Добросовісність як морально-етична складова діяльності юриста

Добросовісність як моральна цінність та імператив. Добросовісність як правовий режим і правовідносини.

Добросовісність в системі підготовки (навчання) юристів. Академічна добросовісність. Нова правнича освіта. Добросовісність в науковій діяльності юриста. Плагіат, антиплагіат.

Дотримання стандартів доброчесності у всіх публічних проявах життя і професійної діяльності юриста. Доброчесність державного службовця. Принцип доброчесності в правосудді. Доброчесність в професії адвоката.

Тема 11. Етика ділового спілкування і діловий етикет

Моральна культура спілкування. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості. Спілкування як спосіб буття людини. Етика ділового спілкування як сума морально-етичних вимог, принципів, норм і правил.

Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, співчуття, дружба, любов.

Моральна спрямованість спілкування. Моральне спілкування як стійкі зв'язки між людьми, основою яких є панівна в суспільстві моральність, духовна потреба в морально-психологічному взаєморозумінні. Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, пошана, самоповага, співчуття, дружба, любов, спів страждання, товарицькість, співпереживання, милосердя. Самотність. Готовність до спілкування та її передумови.

Вимоги до проведення ділових розмов, зустрічей, переговорів. Службові відносини, мікроклімат в колективі. Культура спілкування й етикет. Зовнішні правила моральних відносин. Доброзичливість, тактовність, делікатність, ввічливість як невід'ємні елементи ділового (професійного) спілкування. Професійний такт – поняття, прояв, необхідність. Спілкування, діяльність, пізнання. Етика ділового спілкування в екстремальних ситуаціях.

Тема 12. Естетична культура юриста

Поняття естетики. Призначення правової естетики. Естетичні вимоги до зовнішньої сторони юридичної діяльності. Правова культура, правосвідомість, етична культура.

Естетична культура юриста та її елементи: культура мови, культура зовнішнього вигляду, культура організації робочого місця, культура підготовки юридичних документів. Основні норми професійного етикету юриста. Коректність, точність, культура мови, культура почуттів та емоцій. Форми прояву естетичної культури юриста. Манера поведінки.

Роль зовнішньоестетичних факторів у підвищенні ефективності юридичної діяльності.

Службовий етикет юриста. Зовнішній вигляд юриста. Гігієна. Традиції і ритуали в юридичній практиці. Традиція вітання. Рукопотискання. Етикет і гігієна.

Культура поведінки юриста в соціальних мережах.

4. Структура залікового кредиту дисципліни

“Етичні стандарти правничої професії”

(денна форма навчання)

Теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг	Самостійна робота	Контрольні заходи
Тема 1. Етика як наука про мораль. Право і мораль.	2	–	1	2	5	Тести, опитування
Тема 2. Основні етичні категорії і цінності етики.	4	2			6	Тести, опитування
Тема 3. Сутність і завдання професійної етики юриста.	2	2	1		6	Тести, опитування, есе
Тема 4. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста.	4	2			6	Тести, опитування
Тема 5. Етичні стандарти у здійсненні правосуддя.	4	2	2	2	6	Тести, опитування, есе
Тема 6. Етика діяльності слідчого.	2	2			5	Тести, опитування
Тема 7. Етика діяльності прокурора.	2				5	Тести, опитування
Тема 8. Проблеми адвокатської етики.	2				6	Тести, опитування
Тема 9. Проблеми етики в нотаріаті.	2	–	1	2	5	Тести, опитування
Тема 10. Добросовісність як морально-етична складова діяльності юриста.	2	2			5	Тести, опитування, есе
Тема 11. Етика ділового спілкування і діловий етикет.	4	2			5	Тести, опитування
Тема 12. Естетична культура юриста.	2				3	Тести, опитування
Разом	32	14	5	6	63	

(заочна форма навчання)

Теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Етика як наука про мораль. Право і мораль.	2	2	9
Тема 2. Основні етичні цінності і категорії етики.			9
Тема 3. Сутність і завдання професійної етики юриста. Правове регулювання професійної етики юриста в Україні і світі.	2		9
Тема 4. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста.			9
Тема 5. Етичні стандарти у здійсненні правосуддя.	2	2	9
Тема 6. Етика діяльності слідчого.			9
Тема 7. Етика діяльності прокурора.			9
Тема 8. Проблеми адвокатської етики.			9
Тема 9. Проблеми етики в нотаріаті. Семінар 9. Професійна етика нотаріуса.			9
Тема 10. Добросовісність як морально-етична складова діяльності юриста.	2		9
Тема 11. Етика ділового спілкування і діловий етикет.			9
Тема 12. Естетична культура юриста.			9
Разом	8	4	108

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема: Етика як наука про мораль. Етичні цінності і право

Мета: поглибити теоретичне знання основних засад становлення моралі, головних етичних цінностей та їх зв'язку з правом.

Питання для обговорення

1. Походження етики як науки. Поняття «етос» і «мораль». Головні та специфічні завдання, структура етичного знання.
2. Функції етики. Її зв'язок з філософією, правом та іншими науками про людину.
3. Мораль як специфічний спосіб регулювання поведінки людини. Структура і функції моралі. Мораль і право.
4. Категорії етики як найзагальніші поняття про мораль: добро і зло, моральний обов'язок, моральна відповідальність, справедливість, совість. Їх місце в праві.

Практичне заняття № 2

Тема: Юридична етика: поняття, види, джерела

Мета: пізнати особливості професійної етики, сутність юридичної етики.

Питання для обговорення

1. Професійна етика як самостійна галузь етичної науки. Види професійної етики та їх гуманістична спрямованість.
2. Сутність юридичної етики. Особливості професії юриста.
3. Структура, види, джерела професійної етики юриста.

Практичне заняття № 3

Тема: Особливості моральної культури юриста

Мета: розглянути структуру та особливості моральної культури юриста, зміст і причини його професійної деформації.

Питання для обговорення

1. Моральна культура особистості: цінності, регулятиви та структура.
2. Особливості моральної культури юриста. Моральні вимоги до професійної діяльності правника.
3. Морально-професійні деформації, суб'єктивні та об'єктивні фактори їх виникнення. Правовий нігілізм.
4. Проблеми профілактики морально-професійних деформацій юристів.

Практичне заняття № 4

Тема: Етичні засади здійснення правосуддя

Мета: поглибити заняття щодо формування професійної етики судді, сприяти формуванню основних моральних принципів судочинства.

Питання для обговорення

1. Поняття та значення судової етики. Суспільне призначення суду.
2. Етика судового процесу.
3. Судова риторика. Дотримання правил етикету в судовому процесі.
4. Моральний зміст вироку.

Практичне заняття № 5

Тема: Професійна етика слідчого, прокурора, адвоката, нотаріуса

Мета: поглибити знання основ формування професійної етики слідчого, прокурора, адвоката і нотаріуса, сприяти формуванню основних принципів моральної культури особистості у професійній сфері.

Питання для обговорення

1. Специфіка реалізації моральних норм у діяльності слідчого. Етика слідчих дій.
2. Соціальні функції прокуратури. Моральні вимоги до прокурорів.
3. Суспільне призначення адвокатури. Загальні етичні вимоги до адвокатів. Основні принципи адвокатської етики.
4. Морально-професійні вимоги до організації роботи та діяльності нотаріуса.

Практичне заняття № 6

Тема: Принцип доброчесності в правовій діяльності

Мета: поглибити знання з проблематики доброчесності як морально-етичної та професійної категорії, різновидів застосування принципу доброчесності в правовій діяльності.

Питання для обговорення

1. Доброчесність як морально-етична категорія.
2. Принцип доброчесності державної служби.
3. Доброчесність як принцип правосуддя.
4. Академічна доброчесність.

Практичне заняття № 7

Тема: Комунікативність та естетичні стандарти в діяльності правника

Мета: вивчити особливості науково-дослідного процесу та його інформаційного забезпечення.

Питання для обговорення

1. Моральна культура спілкування.
2. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості.
3. Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, співчуття, дружба, любов.
4. Культура спілкування й етикет.

6. Тренінг з дисципліни

Тренінг є незамінним елементом системи навчання й розвитку в будь-якому навчальному закладі. Під час тренінгу оцінюються вміння презентувати свою позицію, навички критичного мислення, вміння наводити аргументи, дискутувати. Тренінг – це насамперед навчання, що опирається на досвід людини, а також допускає, що присутні на тренінгу люди, окрім отримання нової інформації, мають можливість відразу використати її на практиці, виробляючи нові навички.

Мета проведення навчального тренінгу: 1) інформування (про певні явища) та набуття учасниками тренінгу нових професійних навичок та умінь; 2) формування навичок співпраці, засад толерантності шляхом визначення межі власної терпимості та поваги до прав і свобод інших людей; 3) формування навичок логічного мислення, аналізу, вибору і презентації інформації та проблематики; 4) зміна стереотипів, поглядів на проблему, процес навчання, аби усвідомити його переваги та зрозуміти, що він може надавати наснагу та задоволення; 5) підвищення здатності учасників щодо позитивного ставлення до себе, так і життя; 6) пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем завдяки об'єднанню зусиль учасників в тренінговій групі; розвиток асертивної поведінки.

Тренінг з дисципліни включає поєднання методів колоквиуму та дискусії студентів в академічних групах за участі викладача з метою поглибленого вивчення тем дисципліни, які меншою мірою обговорювалися на семінарських заняттях та винесені як пріоритетні на самостійне опрацювання (див. список вище). Мета тренінгу – систематизація знань студентів з дисципліни з метою підвищення продуктивності підготовки до складання екзамену.

Тренінг проводиться наприкінці семестру на окремому занятті. За підсумками тренінгу викладач робить підсумок про рівень засвоєння студентами матеріалу тем дисципліни, винесених на самостійне опрацювання.

7. Самостійна робота з дисципліни «Етичні стандарти правничої професії»

Методологія процесу навчання та оцінювання знань студента згідно Кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) полягає у його переорієнтації із лекційно--інформативної на **індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму** та на організацію **самоосвіти** студента.

Усі світові і пропоновані останнім часом національні стандарти в основу навчання ставлять самостійну, творчу роботу особи, яка навчається. На цьому принципі базуються і новітні, включно інформаційні технології навчання. У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS самостійна та індивідуальна робота розглядаються як одні з основних компонентів навчальної діяльності студента, що повинні займати значну частину його навчального навантаження.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних навчальних занять, без прямої участі викладача. Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того така робота повинна бути індивідуалізованою з урахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності.

Навчальна дисципліна «Етичні стандарти правничої професії» є об'ємною і складною за змістом. Без систематичної самостійної роботи з навчальним матеріалом неможливо засвоїти його якісно. Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять. Насамперед це актуально для студентів заочної форми навчання, для яких на самостійне опрацювання матеріалу навчальним планом відведено більшість часу. Для студентів денної форми навчання час, відведений для самостійної роботи студента, повинен становити близько 1/4 частини академічного кредиту.

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни “Етичні стандарти правничої професії” забезпечена необхідними навчально-методичними засобами: навчальним посібником; конспектами лекцій; методичними рекомендаціями; комплексом тестових завдань і задач для самоконтролю; інтерактивним навчально-методичним комплексом. Студентам рекомендовано для самостійного опрацювання до кожної теми підбірку класичної та найновішої навчальної і наукової літератури, Інтернет-ресурси.

Завдання для самостійної роботи виконуються кожним студентом у письмовій формі (з готовністю до усної презентації) згідно номера варіанта у вигляді дослідження окремих практичних проблем розвитку суспільної організації та державно-правових систем країн і регіонів світу, римського приватного права на основі самостійного аналізу текстів відповідних пам'яток права та чинних нормативно-правових актів, наукових джерел та розв'язання практичних задач з римського приватного права.

Завдання 1. «Поміркуйте над ситуацією та висловіть власну думку з проблеми» передбачає самостійний аналіз та оцінку студентом наведеного твердження, ситуації. Студент повинен викласти у письмовій формі (у формі твору) власні міркування із зазначеної проблеми та бути готовим презентувати їх на занятті.

Завдання 2. «Розв'яжіть ситуаційну задачу» передбачає наведення власного варіанта вирішення конкретного юридичного казуса з сфери морально-етичної оцінки практичної діяльності юриста, опираючись на знання раніше вивченого матеріалу.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне тестування та опитування;
- контрольне модульне тестування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень
- виконання самостійної роботи;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- есе;
- тренінги;
- захист виконання завдань самостійної роботи.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100 бальною шкалою) з дисципліни «Етичні стандарти правничої професії» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20 %	20 %	20 %	20 %	5 %	15 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
Поточне оцінювання проводиться шляхом усного опитування, підготовки есе, наукових доповідей, тестування через систему Moodle на практичних заняттях. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне усіх оцінок, отриманих на практичних заняттях. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100 бальною шкалою.	Підсумковий модульний контроль планується наприкінці семестру і проводиться в системі Moodle в позааудиторний час. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100 бальною шкалою та передбачає виконання 50 тестових завдань по 2 бали кожне.	Поточне оцінювання проводиться шляхом усного опитування, підготовки есе, наукових доповідей, тестування через систему Moodle на практичних заняттях. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне усіх оцінок, отриманих на практичних заняттях. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100 бальною шкалою.	Підсумковий модульний контроль планується наприкінці семестру і проводиться в системі Moodle в позааудиторний час. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100 бальною шкалою та передбачає виконання 50 тестових завдань по 2 бали кожне.	Тренінг проводиться наприкінці семестру на окремому занятті. Тренінг оцінюється за 100 бальною шкалою.	Оцінювання самостійної роботи здійснюється за 100 бальною шкалою. Оцінка за самостійну роботу є середнім арифметичним оцінок за виконанні завдання, ваговий коефіцієнт кожного з яких становить 50 балів.

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота - проведення тестування в системі Moodle.

тести: 50 тестових завдань, правильна відповідь на кожне дає можливість студенту отримати 2 бали до оцінки, тобто в сумі можна отримати 100 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Найменування	Номер теми
Мультимедійний проектор та проекційний екран	1 – 12
Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: Microsoft Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox).	1 – 12
Наявність доступу до мережі Інтернет	1– 12
Персональні комп'ютери, ноутбук	1– 12
Комунікаційна навчальна платформа Moodle для організації дистанційного навчання	1– 12
Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1– 12

11. Рекомендовані джерела інформації

Друковані видання

1. Бігун В. Добросовісність і правосуддя. (Філософія. Теорія. Практика). Київ: Інтерсервіс, 2021. 500 с.
2. Грищук О.В. Людська гідність у праві: філософські проблеми. Київ: Атіка, 2007. 432 с.
3. Грубінко А. Етичні стандарти правничої процесії: навчально-методичні матеріали. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. 116 с.
4. Грубінко А. Психологічна підготовка правника як основа професійної практичної діяльності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. №4 (32). С. 6-11.
5. Грубінко А. Морально-етичні стандарти в юридичній практиці. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. №1 (33). С. 6-11.
6. Грубінко А. Етичні принципи діяльності суддів: досвід Канади. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. №1 (37). С. 46-54.
7. Кацавець Р. С. Професійна етика юриста. Навчальний посібник. 2-е вид., доповнене. Київ: Алерта, 2022. 246 с.
8. Кодекс етики працівників Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/kodeks-etyky-pracivnykiv-nacionalnogo-antikorupciynogo-byuro-ukrayiny>
9. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017.
10. Кодекс суддівської етики від 22.02.2013.
11. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Харків: Право, 2024. 176 с.
12. Малахов В. А. Етика: курс лекцій. Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2024. 213 с.
13. Меліхова Ю.А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність: монографія. Харків, Право, 2025. 217 с.
14. Мова української юриспруденції: навч. посіб. ВІД. 2-ге, виправл. та доповн. / за ред. В. М. Пивоварова, О. А. Лисенко, О. А. Шумейко; Харків: Право, 2023. 294 с.
15. Професійна етика юриста: підручник / [В. С. Бліхар та ін.; за ред. проф. В. С. Бліхара]; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів; Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2021. 357 с.
16. Тофтул М. Г. Етика: підручник; [2-е вид., випр., допов.]. Київ: Академія, 2022. 437 с.
17. Horton, John. 2021. Political Obligation. London: Macmillan.
18. Raz, Joseph. 2024. Ethics in the Public Domain. Oxford: Clarendon Press.
19. Schauer, Frederick. 2021. Playing by the Rules. Oxford: Clarendon Press. Soper, Philip. 2021.

20. Soper, Philip. 2022. A Theory of Law. Cambridge, MA: Harvard University Press.
21. Williams, Bernard. 2023. Morality, the peculiar institution. In Bernard Williams, Ethics and the Limits of Philosophy. Cambridge, MA: Harvard University Press, 174–96.
22. Xu J., Li Z., Z., Li S. (2024). Legal Ethics and Professional Responsibility in the Legal Profession. SHS Web of Conferences 190. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202419002006>
23. Soper, Philip (2022). A Theory of Law. Cambridge, MA: Harvard University Press.
24. Gabani I. (November 2023). Harmonisation of ethical and legal principles in the activities of the bar of Ukraine and the countries of Slovakia and the Czech Republic: a comparative legal aspect. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. DOI:10.24144/2788-6018.2023.05.138
25. Robinson M. (2024). Rules of Professional Conduct for Lawyers. Jun 24, 2025. URL: <https://www.clio.com/blog/rules-of-professional-conduct-for-lawyers/>
26. Białkowska P. (2021). Legal and ethical grounds of professional Secrecy of a lawyer in selected european union Countries and in the United States of America. Review of European and comparative law, Year 2021, issue 2, pp. 77–103. DOI: <https://doi.org/10.31743/recl.11456>

Інтернет-ресурси

1. Президент України – www.prezident.gov.ua
2. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
4. Міністерство освіти і науки України – www.mon.gov.ua
5. Національна бібліотека України імені В. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
6. Судова влада України – <https://court.gov.ua>
7. Національна асоціація адвокатів України – <https://unba.org.ua/>